

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII.

V sredo 31. kozoperska (oktobra) 1849.

List 44.

Kazavec ceste. *)

1. K polni lajti.

Kod je k polni lajti cesta?
Sončni kjer bleši se kraj
Z Bogam 'z svojga skoči gnjezda,
V žitno polje se podaj:
Tam z lopato skerbni bodi,
S plugam sèm in tamo hodi!

Odtod cesta v gumno pelja,
Z gumna pelje v lajto, v klét,
Če bo zmanjkala ti melja,
Imaš v mlini kaj zemlet, —
Tod se k polni lajti hodi,
Tod z lopato skerbni bodi.

2. K denarjem.

Ktera pót pa k rajnsku **) pelje?
Očeš ti do rajnska prit',
Naj se ti ne vtoži dela,
Net ne hodi v kerčmo pit:
Če gredóč te žeja najde,
Naj pri čisti vodi prajde.

Pazi, da se ne sramuješ
Plesniviga krajcarja;
Krajcar trikrat če poštuješ,
Tak za plác ti grošek da:
Krajcarje če tak ediniš,
V kratkim celi rajnsék gviniš.

3. K prazniku.

Kod pa naj ravnejši pelja
Pot k veselim prazniki?
V tjednu če se oistro dela
Brez nesreč in žalosti,
Tak v soboto na večar,
Gre giban'ca na lopar.

Drugi dan nas jarno zvoni
V cerkev k meši vabijo,
Ino gor k nebeškim troni
Svete pesme romajo;
Vsi se v praznik veselimo
In brez truda ga svetimo.

4. K siromaštvu.

Ktera pót sromaštvo kažeš?
Da zogibat' se ti znam.
Ti zogibat? Aj', kak lažeš!
Skoz pa te na sebi 'mam.
Kjer so kvarte, kjer je vino,
Tam živiš ti nad živino.

Idi 'z ene kerčme v drugo,
Kvartaj ino pij, stepuh!
V eni boš, da ne bo dugo,
Najšel en kanjer ***)) za kruh
Tistiga na ramo vzemi,
Očenaš in pal'co premi!

Še en lonček bo v kanjeri;
Ko te žeja rada 'ma,
Studenec če najdeš, kateri
Čisto hladno vodo da,
Kó boš žejen, ne pozabi,
Z njim enkrat vodé zagrabi.

Ivan Drag. Šamperl.

Oznanilo

zavolj kovaške in živinozdravilske šole v Ljubljani.

Začetek te šole bo v pondeljik po sv. treh kra-
ljih po novim létu. To damo s tem pristavkam na zna-
nje, de bo natanjčniji oznanilo zavolj prejéme učencov
v to šolo i. t. d. v prihodnjih Novicah sledílo.

Vodstvo kov. in živ. šole.

Kakó si lahko več gnojá prihraniti,
in kakó živini in človeku škodljivi sopúh v hle-
vih zatreti in pregnati.

Vsak pameten kmetovavec vé, koliko gnojne močí
se pogubi iz gnojja, ki se v hlevu ali na dvoru preveč
sogréje. Kemijske skušnje so skazale, de je ta zguba
silno velika, ki se v zrak (ljuft) skadí. Pa ne sama
ta gotova zguba rodovitne gnojne močí, ktera gré v
zrak rakam žvižgat — ampak tudi škodljivost tega so-
puha za pljuča živine in ljudi: naj odprè kmetovav-
cam očí, de pomislijo, kakó bi se dalo tem napakam v
okom priti. Zraven tega naj bi tudi pomislili, de, kjer
je senó nad hlevi spravljeno in kjer pôd nad hlevam ni
takó zadelan, de bi ne mogel ta hlevni sopúh skozi
luknje kviško iti, ta sopúh senó in vso na podu spravl-
jeno živinsko kermo tako pokazi, de je živina po tem
rada ne jé, ali de od spridene klaje zbolí. Koliko konj

je že oslepélo v tacih soparnih hlevih samó od ojstriga
sopúha, ki očí vname! Koliko pljučnih bolezin je vstalo
že od tega sopúha! Koliko trebušnih in čevnih bolezin
ima svoj začetik v takó sprideni klaji. Kmetovavec ima
dostikrat bolno živino — iše in iše vzroka — pa ga ne
najde, čeravno ga ima pred nosam, pa ne vé, de od
tod izvira.

Ako tedej zamoremo izpuhtenje gnojja zatreti,
si naklonemo dva dobička, prvič: Gnoju ohranimo
njegovo rodovitno moč, ki ravno v sopúhu tičí
(namreč amonjakovec in gnjilec) — in drugič: od-
vernemo po tem živini in ljudém škodljivi sopúh.

Obojni ta namen se da z enim pomočkam lahko
doseči, ki se da brez vse težave rabiti, ki ni drag, pa
práv koristen.

Hudičovo olje (Vitriolölhl) se imenuje ta pomoček.
V priméro, koliko naj se hudičeviga olja vza-
me, in kakó naj se z njim ravna, svetjejo skušeni kme-
tovavci, de za ne prevelik hlev ali štalo naj se vzame
1 funt hudičeviga olja (Vitriolölhl), in se v 100
veder vode vlíje (se vé, de ne na enkrat v 100 ve-
der, ampak po potrebi zde v toliko, zde v toliko, takó
de v vsim skupej na 100 veder 1 funt hudičeviga olja
pride). Vselej se mora pa hudičovo olje v vodo, in
nikdar voda na olje vlivati, sicer se ta zmes vname
in pokazi.

*) Naš slavni domorodec iz Štajarskiga, gosp. Stanko Vraz, dobro znani pesnik v ilirskim jeziku, nam je poslal iz
pesniške zapuščine nadopolniga 20 lét stariga mladenca Ivana Dragotina Šamperla, rojeniga v Gomilah v malim
Štajarju, pričijočo pesmico, ktero radi v Novicah natisnjemo.

) Rajnsék, to je, goldinar. *) Kanjer, to je torbica.

Vredništvo.
Pisatelj.